Poštnina plačana v gotovini. Štev. 18. V Ljubljani, v četrtek dne 5. maja 1927. Leto VI. Z mesečno prilogo „Socialna kultura"

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/I — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo || Posamezna številka Din 1·50 — Cena: za 1 mesec Din 5·-, za četrt leta Din 15·-, za pol leta Din 30·-; za inozemstvo Din 7·- (mesečno) — Oglasi po dogovoru || Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo Jugoslovanske tiskarne, Kolportažni oddelek, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Proslava 1. maja.

Prvi majnik ni brez namena proglašen za delavski praznik. V majniku se vsa narava razživi in hiti proti svoji nalogi — da se namreč okrepi, razcveti in rodi sad. Istotako naj bi majnik pozival svoje delavske zavesti in da ustvari in izkristalizira svojo delavsko osebnost; kajti še le ta ga more usposobiti, da se pripravi za dostojnega nositelja bodoče družbe.

Nova družba mora priti. Sedanji družabni red je zgrajen na krivici, ki je početnica vsega zla. Največje breme tega zla nosi delavstvo. Vsled tega je ravno delavstvo poklicano, da stre krivico. Usposobljeno bo pa za to nalogo le tedaj, če bo nastopalo kot celota, kot stan, novi sveži, četrti v človeški družbi. Enotno bo pa postalo in nastopalo delavstvo, ko bo organizirano in ko bo govorilo, zahtevalo, delalo le potom svojih organizacij. To je prvi in glavni pogoj. Kajti le potom organizacije bo moglo postaviti delavstvo proti strnjeni kapitalistični fronti strnjeno delavsko fronto.

Največja nesreča za delavstvo je v tem, ker je moderna družba pohodila dve temeljni družabni resnici; ki ju je ustvarilo, ponavljalo od vsega svojega postanka in tudi vedno uveljavljalo krščanstvo, to je, da ima vsak človek človeško osebnost, človeško dostojanstvo in da ima pravico do življenja, do eksistence. Ti dve temeljni resnici bi morali biti za človeštvo nedotakljivi; ne bi se jih smeli lotiti niti posamezniki, niti družba, niti država. Nasprotno vse gospodarsko, družabno in državno življenje bi se moralo gibati le v smeri ohranitve človeškega dostojanstva in človekove eksistence.

Moderna družba pa je ti dve temeljni resnici pogazila in postavila na njiju mesta osebni profit in neomejeno človeško voljo. Voljo, ki žene človeka v vedno večjo strast, v vedno divjejše hrepenenje in poželenje po dobrinah tega sveta in ki zametuje brezobzirno vsako delovanje v korist splošnosti.

Organizirano delavstvo bo moralo ti dve temeljni kršč. resnici zopet postaviti na svoj ščit in zahtevati, da ju sprejme nova družba med svoje temeljne principe. Kajti zopetna zmaga teh dveh temeljnih resnic pomeni rešitev socialnega vprašanja.

Vemo, da je ta pot strma, vemo, da je veliko nasprotnikov, ki so prisegli dosmrtni boj taki novi družbi.

Vemo, da so šli v tem sovraštvu nekateri podjetniki tako daleč, da so steorizirali svoje delavstvo, da se ni upalo udeležiti svojega majskega slavlja.

Vemo to, da je obhajalo naše krščansko delavstvo svoj delavski praznik večji del brez krščanske inteligence; tudi onega dela krščanske inteligence, ki bi moral biti že po svojih idejah najbolj borben in voditelj svojih stiskanih tovarišev, to je akademske mladine, ni bilo zraven. Majsko solnce, solnce meščanske družbe je prijetnejše kakor pa izžeman ubog proletarec, Toda šli smo vseeno na svoja slavja s pogumnim očesom in z bojevitim srcem in z zavestjo, da bomo zmagali, da bo družba naša, četudi smo sami. Družba mora biti naša, ker se borimo za ona načela in z istimi sredstvi, s katerimi je preprosti ribič zavojeval Rim in ves svet.

Naš letošnji prvi majnik je bil samozavesten, poln ognja in iskrenosti, pa tudi poln odločne volje, da se bomo bojevali do končnega izvojevanja idejno in praktično dosledne krščanske družbe.

* * *

Ljubljana.

Krščansko socialistično delavstvo v Ljubljani je letos proslavilo svoj praznik dela na razmeram primeren način. Po sv. maši so napolnili zborovalci dvorano Ljudskega doma, kjer je govoril tov. dr. Gosar, katerega govor priobčimo v prihodnji številki »Pravice«. Tov. dr. Stanovnik se je v svojem govoru spominjal naših pokojnih krščansko socialističnih borcev Kreka in Moškerca te pokojnega ljudskega župana Periča. Oba stvarna in lepa govora so zborovalci navdušeno odobravali. Govorila sta še tov. Jeraj in Vovko, nakar je tov. Rutar zaključil lepo in dobro uspelo 1. majsko zborovanje krščanskih socialistov v Ljubljani. Popoldne je naše delavstvo priredilo izlet na Vič, kjer se je razvila neprisiljena prosta delavska zabava.

Dev. Mar. v Polju.

Kot vsako leto se je tudi letos zbralo delavstvo vevške papirnice k sv. maši, da na svoj praznik dela izpove tudi svoje versko prepričanje. Sprevod je bil prepovedan. Vendar pa se je zbrala v Ljudskem domu velika množica našega delavstva, kateri je govoril posl. tov. Franc Smodej, ki je v lepem govoru podal pomen 1. majskega praznika in važnost naše strokovne organizacije, ki mora trdno in neomajeno stati na braniku delavskih pravic. Zborovanje je prav lepo uspelo, ter pokazalo, da naša organizacija papirničarjev v Vevčah trdno stoji.

Preska.

Naše delavstvo je letošnji prvi maj praznovalo izredno slovesno. Zjutraj ob 6 smo imeli sv. mašo za člane naše organizacije. Po sv. maši je bil v Društv. domu delavski shod, na katerem je naš starosta tov. Gostinčar govoril. Povdarjal je zlasti, da je delavstvo edino le na podlagi krščanskih načel sposobno priboriti si boljših časov. Shod je posetil tudi naš novi preč. gospod župnik, katerega je ob tej priliki tov. J. Gostinčar iskreno pozdravil v imenu delavstva ter mu istega izročil v zaščito. Gospod župnik se je v iskrenih besedah zahvalil za pozdrav in sprejem od strani delavstva, ter obljubil, da bo skupno z našim delavstvom delal v blagor istega. — Popoldne je naša Krekova mladina priredila na čast novemu g. župniku predstavo »Črnošolec« in krasno deklamacijo novemu župniku, katero je v ta namen zložil g. Narte Velikonja, ki je bil obenem tudi režiser. Udeležba je bila pri vseh prireditvah izredno velika.

Domžale.

Letošnje majsko slavlje se je vršilo sicer v manjšem obsegu, toda zelo prisrčno in iskreno. Takoj po dohodu dopoldanskega ljubljanskega vlaka, se je podalo organizirano in tudi neorganizirano delavstvo v društveni dom, kjer je imel majniški govor predsednik Zveze tovarniškega delavstva tovariš Marinček. V enournem govoru je dokazoval iz zgodovinskega razvoja gibanja delovnih stanov, da izvira vse gorje v družbi, ker je zavrglo človeštvo krščansko družabno naziranje. Delavstvo ima bodočnost, ker je najbolj zdrav element človeške družbe. Je bodoči nositelj človeške družbe. Toda, če hoče ustvariti delavstvo srečno družbo, jo mora postaviti na nauke, ki jih je izpričal Kristus s svojim delovanjem in življenjem. Enodušen sklep navzočih borcev — 80 po številu — je bil, da mora vsak delavec v organizacijo in sicer v krščansko socialistično organizacijo.

Rob pri Turjaku.

Prvomajske proslave na Robu pri Turjaku so se udeležili vsi člani JSZ in so z zanimanjem sledili izvajanjem tov. Hočevarja iz Ljubljane, ki je razložil pomen 1. maja in naloge strokovnih organizacij. Vse so obljubili, da se hočejo še bolj zanimati za strok. organizacijo in vzbuditi med delavstvom smisel za organizacijo. Tako smo letos prvič tudi mi pokazali, da se zavedamo 1. maja in da hočemo na delo za pravice delovnega ljudstva.

Kropa.

Tudi pri nas smo proslavili svoj praznik dela. Kljub neki zapreki se nas je zbralo k prvomajski proslavi lepo število. Govoril je oblastni poslanec tov. Arnež z Jesenic. Govor so zborovalci odobravali in sklenili našo organizacijo v Kropi še bolj utrditi. Če je bilo to kdaj potrebno, je danes, ko je reakcija na celi črti na pohodu, da odpravi še te pravice, ki so delavstvu še ostale.

Tržič.

1. maj je praznovalo tržiško kršč. socialistično delavstvo na način, kakor je bilo pač mogoče pri današnjih razmerah. Po prihodu jutranjega vlaka je svirala železničarska godba po trgu. Ob 10 je bila pri sv. Jožefu sv. maša z govorom. Nato je godba zopet svirala po trgu pred Naš dom, kjer se je vršilo zborovanje. Govoril je tov. France Žužek iz Ljubljane, kateremu so vsi burno pritrjevali. Popoldne se je vršila prireditev v »Našem domu«, kjer je bilo tudi več govorov. Godba je žela vsestransko pohvalo. Udeležba je bila nad vse sijajna, tako da marksisti in narodnjaki sploh niso prišli v poštev.

Lesce.

Prvomajski izlet v Bohinj je prav dobro izpadel. V prosti naravi smo se naužili maja in navdušenja za našo organizacijo, ki mora objeti vse delavstvo gorenjske industrije.

Breznica.

Prvomajska prireditev je pri nas dobro izpadla. Govoril je pred igro, ki se je popoldne uprizorila tov Pukšič z Jesenic, ki je pozval vse delavstvo v naše organizacije, ki bijejo neizprosen boj za boljšo bodočnost delavstva v tovarnah in v človeški družbi sploh. Zborovalci so govornika navdušeno odobravali.

Jesenice.

Naše organizacije so praznovale 1. maj slovesno in dostojno v mejah, ki so nam bile dovoljene. Na predvečer je bila delavska akademija, ki je bila zelo skrbno pripravljena. Budnice so se vršile nemoteno in sijajno. Manifestacijskemu shodu pa je dal pečat govor tov. Terseglava, ki je jasno obrazložil položaj delavstva in mu dokazoval, da je edina rešitev delavstva v organizaciji, ki temelji na krščanskem socializmu. Udeležba je bila pri vseh prireditvah dobra in izborno razpoloženje.

Zagorje.

Kakor vsako leto tako smo tudi letos proslavili krščanski socialisti svoj praznik dela. Po sv. maši smo se zbrali v dvorani Zadružnega doma, kjer je ob številni udeležbi rudarskega in drugega delavstva govoril naš poslanec Kremžar. Govornik je navduševal zborovalce k vstrajnosti in odločnosti v boju proti marksističnemu socializmu, ki hoče napraviti iz delavca le navaden stroj brez srca in duše in proti obstoječemu krivičnemu družabnemu redu, katerega morejo preurediti le naše strokovne delavske organizacije v pravičnega, v katerem bo upoštevan vsak najnižji delavec. Zborovalci so izvajanja tov. poslanca navdušeno odobravali. Naše 1. majsko zborovanje je prav lepo uspelo.

Trbovlje.

Našega prvomajskega shoda se je letos udeležilo izredno veliko število trboveljskega delavstva, ki je napolnilo dvorano Društvenega doma. Shoda bi se bil moral udeležiti poslanec tov. dr. Hodžar, ki je pa bil nujno zadržan v Belgradu. Govorila sta tov. Keše in Renko. Zborovanje je zelo lepo uspelo. Orožništvo je bilo tu pomnoženo, a ni nikjer interveniralo. To je lepo znamenje za trboveljsko delavstvo, kar je dokaz, da so bile odredbe in prepovedi javnih zborovanj in obhodov nepotrebne. Naše zborovanje je pokazalo, da raste zavest trboveljskih rudarjev.

Hrastnik.

Proslavo 1. maja je krščansko socialistično delavstvo obhajalo z izletom k Sv. Juriju. Ob 10 je bila služba božja. Ker je bilo zborovanje na prostem prepovedano, se je vršilo v cerkveni hiši, v katero je pa moglo le malo število udeležencev, drugi so napolnili pa prostor pred hišo. Tov. obl. poslanec Križnik je govoril o pomenu naše proslave ter o perečih delavskih zadevah in krščansko socialistični organizaciji, ki se mora predvsem v Hrastniku utrditi, ter objeti vse delavstvo, da ga popelje v boj za svobodo rudarjev. Govoril je še tovariš Arnšek, ki je pozival predvsem mladino v izobraževalno organizacijo. Zborovanje je lepo uspelo in upamo, da se bodo načrti, ki so bili storjeni, v bližnji bodočnosti tudi v Hrastniku izvršili.

Laško.

Majniški izlet, ki ga je priredila Strokovna zveza rudarjev v Govce in zborovanje, ki se je vršilo tam, je nadvse pričakovanje lepo uspelo. Na strmem hribu se je zbralo 180 rudarjev, katerim je govoril tov. Godnič zelo navdušeno in prepričevalno o potrebi krščansko socialistične družbe, zgrajene na temeljin programa naše organizacije. Nekaj nasprotnikov je skušalo govornika motiti, kar je pa le pripomoglo k uspehu, kajti tov. dr. Godnič je tudi te prepričal, da imamo le mi prav. Zborovalci so odnesli navdušenje in samozavest, da more in mora zmagati med delavstvom le naša krščansko socialistična ideja.

Celje.

Naša prvomajska proslava v Celju je dobro uspela. Ob sedmih so se krščanski socialisti udeležili v opatijski cerkvi sv. maše, Krekova mladina je pa v lepem številu pokleknila k mizi Gospodovi. Ob 9 se je zbrala organizacija krščanskih socialistov v vrtni dvorani hotela »Beli vol k zborovanju, ki ga je vodil tov. Kranjc. Tov. Peršuh je v jedrnatem govoru orisal pomen 1. maja za krščanske socialiste, tolmačil razlike med nami in materialistični socialisti in pozval vse na delo za močno našo strokovno in prosvetno organizacijo ter k podpiranju »Pravice«. Zborovalci so odnesli najlepše vtise z zborovanja, ki je zelo dobro uspelo.

Zabukovca.

Naše 1. majsko zborovanje ni prav nič zaostalo za onimi v prejšnjih letih. Govornik, dr. Ogrizek iz Celja, je z njemu lastno govorniško spretnostjo navdušil vse zborovalce za našo organizacijo in novo borbo, katero moramo v Zabukovci krščanski socialisti z vso doslednostjo vodit naprej, dokler ne priborimo zabukovškim rudarjem prave svobode in vseh pravic, ki jih mora proletarec kot človek uživati v človeški družbi.

Rimske Toplice. Gračnica.

Proslava prvega maja se je pri nas vršila nad vse slovesno in zadovoljivo. Dopoldne ob 10 se je delavstvo zbralo k sv. maši v podružnici Marija Lurd. Popoldne ob 3 se je vršilo zborovanje, na katero je prišlo toliko delavstva in prijateljev delavstva, da so nabito napolnili gostilniške prostore g. Blatnika. Zborovanje je otvoril predsednik skupine tov. Ulaga ter podal besedo zveznemu tajniku tov. Lombardu, ki je v lepih in jedrnatih besedah razložil pomen prvega maja za delavstvo ter pomen in važnosti strokovne organizacije na podlagi kršč. social. načel. Govornik je žel za svoja izvajanja splošno pritrjevanje. Zelo zadovoljiv vtis je napravil na zbo-

rovalce tudi naš oblastni poslanec Deželak, ki je v svojih izvajanjih poudarjal potrebo skupnosti delavcev in kmetov v boju za splošno korist. Po zborovanju se je vršila prosta zabava z raznovrstnim sporedom. Vsa proslava je izpadla zelo zadovoljivo in v najlepšem redu. Naši nasprotniki so imeli lepo priliko spoznati, kaj zmore krščansko socialna strokovna organizacija.

Mežiška dolina.

Prvomajsko manifestacijo mežiškega delavstva, ki se je zbralo na naše zborovanje na Poljani lahko štejemo med najbolj uspele proslave krščanskih socialistov. Po sv. maši so množice delavstva iz Prevalj, Mežice, Črne in Guštanja napolnile obširen vrt gostilne na Poljani. Shod je otvoril in vodil obl. poslanec in odbornik tov. Kugovnik. Glavni tajnik JSZ tov. Gajšek je govoril o potrebi krščansko socialistične družbe, katera edina more ustvariti delovnim slojem pravičnost, o razliki med materialističnim socializmom in krščanskim socializmom ter nujni potrebi močne krščansko-socialistične strokovne organizacije v Mežiški dolini, ker le taka more priboriti delavstvu vse pravice. Kljub temu, da je bilo na zboru navzočih veliko število delavcev, ki jih dosedaj med nami nismo videli, so zborovalci navdušeno odobravali izvajanja govornika. Govoril je še obl. posl. tov. Kugovnik, ki je žel enako veliko odobravanje. Po shodu so se zbrali zastopniki delavstva iz vseh krajev Mežiške doline na sestanek, na katerem je bil izdelan točen načrt za naše bodoče delo. Popoldne so ob veliki udeležbi priredili Orli in Orlice iz Prevalj svoj telovadni nastop, igralci pa so rešili svoje vloge v igri »Črnošolca«. Lep in naš dan je bil to.

Sv. Miklavž.

Popoldne po večernicah se je zbralo veliko število viničarjev in viničark v Društvenem domu k 1. majski proslavi. Najprej je govoril predsednik skupine tov. Peter Rozman, ki je v temperamentnem govoru bodril in navduševal viničarje, da se organizirajo in da v organizaciji vztrajajo ter intenzivno delajo. Za tem je bilo na vrsti več točk tamburaškega in pevskega zbora »Krekove mladine« Sv. Miklavž. Potem je govoril centralni tajnik »Krekove mladine« tov. Pitako, ki je posebno poudarjal pomen izobrazbe in organizacijske zavesti organiziranih članov, katero vceplja že v mlade fante in dekleta »Krekova mladina«. Zborovanje je vodil predsednik »K. M.« Sv. Miklavž, tov. A. Mir, ki se je ob koncu zahvalil vsem govornikom in udeležencem zborovanja ter pozval vse navzoče, da danes na praznik 1. maja vsi viničarji znova obljubijo zvestobo svoji organizaciji, tako Strokovni zvezi kakor Krekovi mladini.

Zavrč.

1. maja je priredila naša novo ustanovljena skupina SZV zborovanje v proslavo praznika dela. Na zborovanje je prišlo preko 250 viničarjev in viničark, katerim je med burnim pritrjevanjem govoril tov. Košnik. Razpoloženje viničarjev je bilo izborno. Vsi so prisegli zvestobo organizaciji.

Ljutomer.

1. maj smo proslavili pri nas s sestankom viničarjev v Katoliškem domu v Ljutomeru. Govoril je podpredsednik Jug. strok. zveze tov. Srečko Žumer, ki je podal izčrpno poročilo o današnjem položaju delavstva in bodril člane k vztrajnemu in požrtvovalnemu delu v organizaciji. Navzoči so sledili z velikim zanimanjem in odobravanjem. Razšli so se v zavesti, da je rešitev viničarjev edinole v močni in dosledno izpeljani organizaciji.

Gor. Radgona.

Proslava 1. maja, praznika dela je pri nas nad vse pričakovanje uspela. Na zborovanje, ki se je vršilo v dvorani posojilnice v Gornji Radgoni je prišlo čez 200 viničarjev, katerim je govoril centralni tajnik SZV in obl. poslanec tov. Peter Rozman. Vsi viničarji so z velikim zanimanjem sledili njegovim izvajanjem in mu ob koncu viharno pritrjevali. Tovariši, viničarji, naj ostane navdušenje, ki ste ga pokazali 1. maja vedno tako živo!

Jugoslovanska strokovna zveza.

Iz centrale.

Iz glavnega tajništva. Razposlali smo skupinam okrožnico št. 20 in osnutek novih pravil. Okrožnico in pravila naj skupinski odbori pazno prečitajo in preštudirajo, da bodo prav razumeli zamisel reorganizacije Jug. strok. zveze. Širša pojasnila daje radevolje gl. tajništvo. V zvezi z okrožnico in novimi enotnimi pravili je tudi nov poslovnik, ki se razpošlje takoj, ko bo gotov, kar se bo zgodilo tekom enega meseca. Novi poslovnik bo obsegal razne podpore, katere bodo na novo organizirane kakor bolniške, porodne, brezposelne in posmrtne. Temu primerno se bodo seveda uredili tudi prispevki. Do 1. oktobra t. l., ko mora biti reorganizacija izvršena, se bodo vršili organizatorični tečaji predvsem za blagajnike in tajnike, zato opozarjamo skupine, da na izrednih ali rednih občnih zborih, ki se bodo ta in prihodnji mesec vršili, izvolijo na ta važna mesta svoje najsposobnejše člane. Novih tiskovin ali knjig naj skupine ne naročajo same, ker jih založi nove praktične Jug. strok. zveza.

Zveza tovarniškega delavstva.

Iz tajništva. Prejeli smo od našega člana sledeči dopis: Na Vaše prizadevanje oziroma posredovanje pri O. U. Z. D. sem prejel bolniško kakor tudi porodninsko podporo, za kar se Vam prav iskreno zahvaljujem, ker se zavedam, da brez Vaše pomoči ne bi bil nič dosegel. Da je to malenkosten uspeh je samo ob sebi razumljivo. Vendar je pa prizadetemu, ki je trpel krivico mnogo pomagano. Gorenje nas zopet opominja kako prepotrebna je strokovna organizacija za delavstvo.

Zveza papirniškega delavstva.

Preska. Redni letni občni zbor naše skupine se bo vršil v nedeljo, dne 15. maja, takoj po prvi sv. maši v Društvenem domu v Preski. Dnevni red: 1. Odobritev zapisnika zadnjega obč. zbora; 2. poročilo predsednika, tajnika, blagajnika in nadzorstva; 3. volitev novega odbora; 4. sprememba pravil; 5. slučajnosti. Ker je ta občni zbor, za nadaljnji razvoj naše organizacije zelo velikega pomena je nujno potrebno, da se vsi naši člani sigurno udeleže občnega zbora. — Odbor.

Viničarji.

Svetinje. Ker se 1. maja radi nepričakovanih zaprek ni mogel vršiti sestanek viničarjev naše skupine, se bo isti vršil v nedeljo, dne 8. maja po rani sv. maši v prostorih posojilnice. Govoril bo tov. Andrej Mir. Za tem se bo vršil strokovni tečaj, katerega bo vodil tov. Košnik. Viničarji, viničarke, pridite vsi!

Kapela pri Radgoni. V nedeljo 8. maja se bo vršil v restavraciji »Slatina-Radenci sestanek viničarjev, na katerem bo govoril tov. Rozman. Popoldne ob 2 pa se bo začel organizatorični tečaj za zaupnike in odbornike skupin Gornja Radgona in Kapela. Pridite vsi!

Sv. Barbara v Halozah. V nedeljo, dne 15. maja, se bo vršilo po rani sv. maši zborovanje viničarjev v Društvenem domu pri sv. Barbari. Govoril bo tov. Rozman. Na zborovanje naj pridejo vsi viničarji!

Velika nedelja. V nedeljo, 22. maja se bo vršilo zborovanje viničarjev, na kar opozarjamo že danes. Kraj in čas zborovanja objavimo prihodnjič.

Litmerk. Dne 24. aprila se je vršil pri predsedniku tov. Geč Franju socialnotehnični tečaj, katerega je vodil tov. Košnik Jožef. Dopoldne se je obravnavalo, kako se vodijo seje in občni zbori, delovanje zaupnikov, tajniško in blagajniško poslovanje. Popoldne je tov. Košnik navzočim pojasnil nujno potrebo organizacije, ožigosal bedni položaj viničarjev, poročal o položaju in razmahu organizacije ter podrobno razložil novi poslovnik in vzajemno zavarovanje, po katerem so viničarji zavarovani za slučaj bolezni, težkih telesnih poškodb, poroda in smrti. Člani so z odobravanjem vzeli njegove besede na znanje, nakar se je sprejel obračun skupine za II. četrtletje. Pri razgovoru se je tudi sklenilo, na naj se ustanovljena skupina utrdi in ustanovi tudi Krekova mladina. Lepo uspeli tečaj in zborovanje se je ob 5 popoldne zaključilo. Upamo, da bo tečaj rodil obilne sadove.

Po svetu.

Alarmantne vesti o vojnih pripravah Italije še vedno razburjajo našo javnost. Kljub temu, da krožijo najrazličnejša poročila o izkrcavanju italijanskih čet v Albaniji, o utrjevanju mej in gibanju italijanskega brodovja na Jadranskem morju, preveliko razburjenje ni na mestu, ker si ne moremo misliti, da bi se danes mogla katera država izpozabiti tako daleč, da zaplete svet v novo vojno. Preveč so še živi spomini na pretekle krvave dogodke, gospodarstvo se še do danes ni odpomoglo od težkih kriz, ki so po vojni nastopile in če bi se nova vojna vnela, bi bil to požar, ki bi Evropo nanovo upropastil. Tudi položaj svetovnih velesil ni ugoden, da bi že z ozirom na svojo lastno korist ne čutile potrebo vplivati pomirjevalno na Italijo. Anglijo neprijetno duši spor z Rusijo, še težje stališče pa ima na Kitajskem, posebno še, ker si zainteresirane države niso popolnoma edine radi nastopa proti Kitajcem. Pričakovati je, da se bo še tekom tega meseca napetost med Jugoslavijo in Italijo umirila, ker Anglija posreduje pri obeh državah. Važen bo v tem oziru obisk predsednika francoske republike v Londonu, ki se bo vršil sredi maja in kjer bodo diplomatski zastopniki obeh držav obravnavali obširneje predvsem italijansko - jugoslovanski konflikt in pa položaj na Kitajskem.

Svetovna gospodarska konferenca.

V sredo, 4. maja se je pričela v Ženevi v Švici svetovna gospodarska konferenca, katero je sklicalo Društvo narodov v Ženevi. Na konferenco so poslale svoje zastopnike skoro vse države sveta med njimi tudi Združene države in Rusija. Našo državo zastopa med drugimi tudi Slovenec prof. J. Avsenek. Na konferenci je po tov. Panwelsu zastopana tudi naša internacionala.

Zelo obsežen je problem, s katerim se ima pečati ta konferenca. V poštev pridejo najrazličnejše panoge današnjega gospodarstva: industrija, agrarno vprašanje, vprašanje prometa, carina, finance itd., res ogromna tvarina. Pa ne samo ogromna tvarina, tudi važna so vsa vprašanja, ki se bodo obravnavala te dni.

Še prav posebno važnost in pomen ima rešitev najrazličnejših vprašanj gospodarskega značaja za delavstvo celega sveta. Ta svetovna gospodarska konferenca je znamenje, da je današnje gospodarstvo celega sveta predvsem pa Evrope v zelo žalostnem stanju. Kriza, kapitalističnega gospodarskega sistema je najbolj občutna v Evropi in to danes brez izjeme v vseh državah. In posledice te krize občuti predvsem delavstvo, ki nosi domala vso njeno težo. Pomislimo samo na velikansko **brezposelnost**, ki kot kužna bolezn razsaja vsepovsod, ravno tako pri nas kot na Češkem, v Nemčiji, na Francoskem in v Angliji. Brezposelnost, to je problem, ki tare danes vse države, je zlo, ki uničuje delavčevo eksistenco. In danes je v celi Evropi nad 4 milijone brezposelnih, ki morajo živeti in katere hranijo s svojim delom drugi, ki delajo, dočim oni neprostovoljno žive v človeški družbi kot nekaki troti. To je jedro vprašanja brezposelnosti. Država jih mora podpirati, kar zopet obremenjuje državne finance. Brezposelnemu delavcu danes ni toliko za podporo, on hoče predvsem **dela**, da se bo preživel s svojimi lastnimi rokami.

Tukaj stopa pred nas vprašanje zaposlitve, ki je v ozki zvezi z vprašanjem produkcije in konzuma ali porabe. Produkcija je danes dovolj velika in v splošnem zadovoljuje vse potrebe. Drugače pa je s porabo, ki je dosti manjša kot produkcija. Produkcija je navezana na izvoz in na domačo porabo. Domača poraba je hitro krita, treba je tedaj iskati možnosti izvoza, ki pa je zopet otežkočen s tem, da svojo porabo krije v splošnem že vsaka država sama. Tako nastane zastoj v eni panogi in se polagoma razširi na druge in brezposelnost je tu.

Zato je delavstvu veliko ležeče na tem, da se ta konferenca loti vprašanja gospodarske krize oziroma krize kapitalističnega gospodarskega sistema s prave strani in da vpošteva predvsem socialne momente. Le tako more delavstvo pričakovati od takih konferenc kakega zboljšanja svojega položaja, drugače je vse to samo pesek v oči. Veliko delavstvo od konference ne more pričakovati, ker je to samo nekako posvetovanje brez pravne moči in ker nobena država, katerih zastopniki so na konferenci, ne kaže niti dobre volje, da bi pričela s korenitim ozdravljenjem vsesplošne gospodarske in predvsem socialne krize.

Napredni blok.

Širijo se časopisne vesti, da snuje dr. Gregor Žerjav »Napredni blok« v Sloveniji, za katerega je pridobil par narodnih socialistov in nekaj socialističnih »voditeljev«, ki se nahajajo v materielni odvisnosti od samostojnih demokratov. V ta blok naj bi šli tudi samostojni kmetje. Da bo šlo z Žerjavom demokratsko delavstvo (rmenih organizacij NSZ) ne bo nič čudnega, saj je bila ta zveza nedavno javno izvršena v Ljubljani na občnem zboru »Narodno socialne zveze« in »Samostojne strokovne Unije« v Narodnem domu ali drugo vprašanje, ki nas zanima je: Ali se bo strinjalo s svojimi voditelji marksistično delavstvo? To delavstvo je moralo sicer od svojih voditeljev že marsikatero požreti, da bi pa prebavilo še zvezo z najreakcionarnimi elementi, katerih imena so povezana v trnjev venec jugoslovanskega delavstva, se nam zdi pa skoro neverjetno. Če se bo marksitično delavstvo spomnilo na centralistično ustavo, obznano, orjunaške pohode v Trbovlje, ustreljenega rudarja Fakina, davek na ročno delo, pravilnika o bratovskih skladnicah itd. potem bo gotovo z gnjevom obrnilo hrbet takim socialističnim voditeljem, ki bi zavezani z dr. Žerjavom pripravili pokop še tega, kar je ostalo od kupčij tistih marksističnih voditeljev, ki veljajo med jugoslovanskim socialističnim delavstvom danes le še toliko, kot pozabljeni.

Delavsko-mladinski tabor na Sv. Joštu.

Dne 22. maja t. l. se bo vršil na Sv. Joštu nad Kranjem delavsko-mladinski tabor, ki ga bo priredila centrala Krekove mladine. Sodelovala bo polnoštevilna jeseniška delavska godba. Polovična vožnja je zaprošena. Tabora se bodo udeležile vse podružnice iz Gorenjske in Ljubljane ter okolice.

Vabljeni so tudi vsi naši delavci in prijatelji naše organizacije iz Gorenjske in iz Ljubljane.

Podrobnejše bomo objavili v prihodnjih številkah »Pravice«.

Tedenske novice.

Smrtna kosa. Pri Sv. Juriju v Slov. goricah je umrl ondotni župnik, bivši prošt v Tinjah na Koroškem, g. Gregor Einspieler, star 74 let. Pokojnik je bil eden prvih narodnih borcev koroških Slovencev in je moral ob plebiscitu na Koroškem silno veliko pretrpeti od koroških Nemcev. — Na Dovjem na Gorenjskem je umrl duhovni svetnik in zlatomašnik g. Jakob Aljaž. Bil je velik prijatelj planinstva in glasbenik ter splošno spoštovan. — N. p. v m.!

Po nesreči je ustrelil. V ponedeljek zvečer je šla 14letna Ivanka Mauser od svojih prijateljic domov v Spodnjo Šiško pri Ljubljani. Na Podmilščakovi cesti ji je prišel nasproti 14letni sosedov sin Franc Bratož, učenec III. realke. Fant je imel pri sebi flobert pištolo, katere pa je policija prepovedala, ker so tudi nevarne. Za šalo je hotel deklico ustrašiti in oddati strel v zrak; pri tem pa je delal tako nesrečno, da se je strel sprožil naravnost Ivanki v senca. Našli so jo pozneje nezavestno z rano na glavi. Njen oče jo je prenesel domov. Prišedši na dom je deklica umrla, ne da bi se zavedla.

Nepreviden šofer povzročil veliko nesrečo. Neki posestnik iz Žabnice pri Škofji Loki je z vozom peljal svojo deklo iz ljubljanske bolnice domov. Zlomila si je nogo ter so jo v bolnici za silo pozdravili. Na Celovški cesti pa je pridrvel za vozom neki avtomobil ter se zaletel v voz s tako silo, da se je le-ta prevrnil. Pri padcu si je dekla malo zaceljeno nogo še enkrat zlomila,

zraven pa še drugo nogo. Gospodar pa je dobil tudi težke poškodbe. Šoferja so prosili, naj odpelje ponesrečenko zopet v bolnico, toda šofer je avto sicer obrnil, pa jo takoj odkuril. Čeprav šoferja ljudje niso poznali, vendar ne bo odšel posledicam, ker so si zapomnili okoli stoječi številko avtomobila.

Otvoritev nove postaje. V nedeljo je bila otvorjena nova železniška postaja pri Dev. M. v Polju pri Ljubljani. Postaja bo zelo dobrodošla vsem domačinom, posebno delavcem, ki si služijo kruh v Ljubljani.

Smrtna nesreča. Dne 13. aprila ponoči je šel po železniškem mostu čez potok Radolno blizu postaje Sv. Lovrenc na Pohorju delavec Fr. Dobovšek na svoje stanovanje v kamnolomu, kake četrt ure nad mostom. Druge poti od postaje ni. Mož ni vedel, da ima brzi tovorni vlak od Dravograda, ki bi imel voziti okoli pol 20, zamudo. Podal se je po mostu in prihajajoči vlak ga je ravno na mostu zagrabil, mu zlomil eno nogo in ga z vso močjo vrgel na železno mostno ograjo, kjer je z razbito lobanjo in drugimi poškodbami obležal mrtev.

Smrt vsled stekline. V silnih bolečinah je 25. aprila v celjskem Pasteurjevem zavodu izdihnil 62 letni posestnik Anton Plevčak iz Ločnega dola pri Rogaški Slatini. Dne 19. marca t. l. ga je bil vgriznil neznan stekel pes v mezinec desne roke. Plevčak se je podal takoj v Celje v Pasteurjev zavod in ostal tam do 29. marca, ko so ga na lastno prošnjo odpustili. Cele tri tedne ni čutil nikakih težav. Dne 22. aprila pa so ga na enkrat začele mučiti bolečine v grlu in vrnil se je takoj zopet v Pasteurjev zavod. Vendar pa je bila že vsaka zdravniška pomoč zaman in bolnik je podlegel grozni bolezni.

Sova izpraskala oči 14 letnemu fantu. V mariborsko bolnico je prišel 14 letni krepak fant iz ormoške okolice, kateremu je manjkalo levo oko. S svojim bratom je stal zvečer v gorici pred hramom in gledal na precej oddaljeno bukev, na kateri je krmila sova mladiče. Kar naenkrat je mogočno zašumelo nad obema in sovini kremplji so se zasadili v levo oko omenjenega fanta. Napadeni je zakričal na vso moc in ko je roparica opravila svoje delo, se je zakadila v brata, katerega je močno razpraskala po obrazu in glavi, nato pa odletela nazaj proti bukvi, kjer je imela mladiče. Na očesnem oddelku bolnice so fantu še izrezali od krempljev ranjeno kost. Fanta sta sovo opazovala čisto mirno, ne da bi jo količkaj dražila.

Vino v kanalu. Dalmatinskih kleti se je zadnji čas v Ljubljani nabralo izredno veliko število, tako da se domači gostilničarji vedno bolj pritožujejo. Da pa se ne toči povsod pristno vino, je znano. Pred kratkim je sodišče izvedlo preizkušnjo vin in preizkušnja dalmatinskega vina je bila za nekaj trgovcev odnosno dalmatinskih gostilničarjev usodna. Izkazalo se je, da so nekateri prodajali fabricirano vino in baje mešano s pokvarjenim italijanskim vinom, ki je menda prispelo v Split. Nekemu takemu so spustili v kanal kar pet sodov, drugemu pa štiri. Poleg tega bosta pa morala plačati čedno globo. Nekaj drugih pa je bilo obdarovanih z manjšimi in večjimi kaznimi.

Najdeno truplo. Mrtvo truplo neznanega človeka so našli v gozdu v bližini vasi Peven pri Stari Loki. Truplo je ležalo v grmovju, pokrito z dračjem in robidovjem in že v popolnoma razpadajočem stanju. Nedaleč proč je ležal klobuk z zelenim širokim trakom; glava, že sama lobanja, pa je visela v bližini na nekem drevesu. Truplo je bilo najbrž že celo zimo zunaj.

Drzna tatvina. V noči od zadnje sobote na nedeljo so vlomili tatovi v hlev posestnika pri Sv. Petru pri Mariboru, ki je neposredni sosed orožniške postaje. Vlomilci so se lotili lepo rejenega prašiča, ga v hlevu zaklali, raztelesili, odrezali na hrbtu košček špeha, ga nataknili na kolček in ga zabili s špehom vred posestniku pred hišo. Na svinjski hlev so pritrdili 10 dinarski bankovec s pismeno pripombo, naj se odda ta denar domači dekli kot napitnina, ker je prašiča zredila tako debelo.

Otroka vrgla v vodo. Pri Slov. Bistrici so veliki ribniki, ki so last grofa Attemsa. Nasipe ribnikov je uprava grofovih posestev v zadnjem času precej zanemarila, voda iz ribnikov se odteka in se zadržuje le še po najbolj globokih kotlinah, katerim pravi priprosto ljudstvo, da so to morska očesa in po ljudski govorici brez dna. Zadnji petek je eno od teh morskih očes naplavilo v vrečo zavitega kake tri tedne starega otroka, ki je bil zvezan na rokah ter nogah. Otroka je pognala gotovo v ribnik nezakonska mati in bistriška žandarmerija vodi strogo preiskavo.

Velikanska želva. Pri Makarski v Dalmaciji so dobili veliko morsko želvo (šildkroto), ki je bila najbrž zanešena iz Sredozemskega morja. Stara je okrog 200 let in tehta blizu 100 kg. Želvo so poslali v zagrebški živalski vrt.

Strašen dogodek. Na Francoskem je bival v eni izmed delavskih hiš v Bruay en Artois rudar Mihael Kalafatić, rodom Hrvat, z ženo Ano in dvema sinovoma, starejši star 9 let, mlajši pa 5 let. Odločil se je, da odide v Avstralijo. Ker pa vsled velikih stroškov ni mogel vzeti s seboj cele družine, je sklenil, da pošlje ženo in otroke začasno v domovino. Oskrbel si je vse potrebno za na pot in kupil še ženi in otrokoma obleke za na pot. Sam je imel vozni listek za ladjo, ki bi odplula 4. maja iz Marseille. Toda čim bolj se je bližal čas ločitve, tem bolj mu je bilo težko. V tem hudem dušnem boju je prišel na strašno misel, ki jo je izvršil v noči od ponedeljka na torek. V torek zjutraj so našli sosedje v stanovanju v prvem nadstropju njega in oba sinova mrtve s prerezanimi vratovi v mlakah krvi. Žena, ki je imela istotako prerezan vrat, je še dihala, vendar je kmalu potem umrla v bolnišnici, ne da bi mogla kaj povedati o strašnem dogodku.

Krekova mladina.

Iz centrale. Kakor objavljamo na drugem mestu se bo vršil 22. maja velik tabor krekovcev in naših prijateljev na Sv. Joštu nad Kranjem. Podružnice z Gorenjske, Ljubljane in okolice naj ta dan ne prirejajo nobenih drugih prireditev. — V najkrajšem času naj poravnajo podružnice svoje obveznosti glede članskih izkaznic. — Centralno tajništvo.

Važno za vse podružnice. Vse podružnice, ki hočejo plačevati samo znižano, to je 10 odst. takso od dramatičnih predstav, naj to takoj sporoče centralnemu tajništvu. Pošljejo naj poleg tega 25 Din za kolke za prošnje, ki jih bo centrala poslala umetniškemu oddelku ministrstva prosvete, čigar potrdilo je treba imeti, da so prireditve podružnice umetniško-diletantske, na podlagi česar bo treba plačevati podružnicam samo 10 % takso od dramatičnih predstav. — Centralno tajništvo.

Trbovlje. Občni zbor tukajšnje podružnice se je vsled 1. majske proslave preložil na 29. t. m.

Zalog-Spodnji Kašelj. Dne 27. t. m. se je vršil občni zbor naše podružnice. Iz poročila odbora je bilo razvidno, da je podružnica živahno delovala. Tovariš predsednik Ivan Pangeršič je uvodoma bodril člane in članice k vztrajnemu delu. Tov. France Kordin je kot zastopnik centrale, v kratkem nagovoru podal načrt dela Krekove mladine v bodoče. Nato se je izvolil novi odbor. Tamburaški zbor je ob zaključku občnega zbora zaigral par zelo lepih komadov. Krekovci, na delo s podvojeno močjo!

Sv. Miklavž. 15. maja bo priredila naša podružnica skupno s podružnico Ljutomer celodnevni izlet na Zavrč k našim tovarišem, kjer se bo v kratkem ustanovila podružnica »Krekove mladine«. Na Zavrču pri podružnici Št. Janž se bo vršilo zborovanje. Izleta naj se udeležijo vsi tovariši in tovarišice!

Ljutomer. Naša podružnica je priredila v nedeljo 1. maja v Stročji vasi pri Ljutomeru veliko tombolo, ki je zelo dobro uspela.

Jesenice. Naša podružnica, komaj šele oživotvorjena, vendar pa v delu ni najzadnja. Po svojih skromnih močeh skuša mladino usposobiti, da bo razumela ter zmogla posegati v vsa socialna vprašanja, ki so v današnjih razmerah najbolj aktualna. Na zadnjih sestankih smo proučevali rusko sodobno gospodarstvo, etično in kulturno vprašanje, ki je bilo sila zanimivo. V bodoče začnemo s študijem Krekovega Socializma; na vsakem sestanku bo po eden od tovarišev pripravil kako snov iz socializma (zgodovinsko) ter po svoje predaval. — Tečaja 19. marca v Ljubljani se je udeležilo kar šest članov. Mislimo, da dovolj razumevamo, da je treba socialno vprašanje globlje zajemati, kajti nam samim reže globoke brazde v življenje, pa ga ne razumemo. Upam, da bo naše delo imelo uspeh, ki naj ga Bog blagoslovi. — Krekovec.

Zakon proti strokovnim organizacijam na Angleškem.

Takoj po skrahirani 20 mesečni stavki rudarjev je začela angleška vlada pripravljati zakon, ki naj bi v bodoče preprečil vsako tako stavko brez ozira na to, ali je upravičena ali ne. Že tedaj se je videlo, da bo radi tega nastal zopet velik boj med celokupnim angleškim delavstvom organiziranim v svoji vrhovni organizaciji Trade Union na eni in vlado, ki zastopa interese podjetnikov, na drugi strani. Vse delavske organizacije strokovne zveze, konzumi in Labour Party (delavska politična stranka) so izjavile, da bodo nastopile proti temu zakonu kot en mož. Centralna zveza konzumov je izjavila, da bo podpirala ta boj z vsemi razpoložljivimi gmotnimi sredstvi, ki niso majhna, ker šteje konzumska zveza na Angleškem čez 4 milijone članov.

Zakon vsebuje predvsem tale določila:

1. Vsaka splošna stavka je protizakonita.

2. Nikogar se ne more siliti, da plačuje kake prispevke strokovnim organizacijam ali političnim strankam, če sam noče.

3. Vsakdo, ki hoče služiti državi, mora držati prisego zvestobe v vsakem slučaju.

Poleg tega so po tem zakonu prepovedane tudi vse manjše stavke v posameznih podjetjih. Vsa nesporazumljenja med delavci in podjetniki se morajo reševati razsodiščnim potom. Za to so kompetentna od političnih oblasti postavljena razsodišča, katerih razsodbe so obvezne za obe strani.

Razumljivo, da postane po teh odredbah vsaka strokovna organizacija brez vsakega večjega pomena. S tem pa niso prizadete samo strokovne organizacije, ampak sploh vse tem podobne. Vlada je hotela pridobiti javno mnenje na svojo stran, češ, da gre predvsem zato, da se preprečijo take katastrofe, kot je bila rudarska stavka, katerih končni uspeh je samo ta, da se kriza gospodarstva še poostruje. Na drugi strani pa so delavske organizacije in z njimi večina delavcev izjavljale, da pomeni tak zakon napad na angleški parlamentarizem in demokracijo in da ruši osnovne temelje osebne svobode vsakega posameznika. Letošnji 1. maj se je po celi Angliji praznoval v znamenju tega boja. Delavstvo je odločno manifestiralo za neodvisnost svojih strokovnih organizacij.

V ponedeljek 2. maja pa je bil zakon v parlamentu ob viharnih protestih delavskih poslancev, ki so zakon načeloma odklonili in tudi na spremembe niso hoteli pristati, z večino glasov v drugem branju sprejet.

Kako bodo na to odgovorile delavske organizacije, je povsem negotovo. Vlada bi si takega zakona pred letom dni gotovo ne upala spraviti pred parlament, ker so uživale tedaj strokovne organizacije vsesplošno zaupanje vsega delavstva. Po ponesrečeni generalni stavki in nesrečni rudarski stavki pa se je čutila vlada dovolj močno, da spravi zakon skozi, ker je delavstvo precej izgubilo zaupanje v strokovno organizacijo, predvsem pa v njene voditelje.

Dopisi.

Jesenice. V soboto 23. aprila se je vršil javen shod, ki so ga sklicali socialisti z dnevnim redom: Protest proti ukinjenju stanovanjske zaščite, ter Delavski pokret v preteklosti in sedanjosti. — Govornika sta poudarjala važnost, da stanovanjska zaščita ostane, kar tudi mi odobravamo in bomo tudi povedali po svojih poslancih, kar seveda socialisti ne morejo. Zato pa sklicujejo javne shode, da pokažejo še življenje. Glavni namen so pa le napadi na klerikalce po divjih, njih prikrojenih navadah. Krivice, ki so se napravile železničarjem z novim proračunom, tudi mi obsojamo, predvsem, ker se v veliki meri izvajajo po znanih metodah v posameznih sekcijah in ravnateljstvih tam, kjer je že itak beda, to je pri malih in slabih, velike glave bodo pa lahko naprej »uradovale«. Toda tega socialisti nočejo in ne smejo videti, ker velja glavni njihov boj klerikalcem. Niso toliko pošteni, da bi priznali, da bi bilo v nekaj mesecih veliko boljše, če ne bi gotove sile vrgle naših poslancev iz vlade. Mi dobro vemo, da so marsikateri socialistični voditelji želeli, da bi ostal dr. Gosar vsaj eno leto minister. — Na shodu je seveda prišla na vrsto tudi Zaloška cesta. Ravno Zaloška cesta dokazuje, kako skvarjeni elementi so takrat vodili delavstvo in ga gonili proti oblasti. Razni doktorji in drugi so se skrivali za plotovi, dočim so žrtve hujskali. Zaloška cesta bo večen spomin, kako podli so bili marksistični voditelji. — Prišel pa je na red tudi kancler Seipel. Rečemo: Marksisti lahko spravijo skupaj vse svoje voditelje, pa ga še dolgo ne bodo dosegli. To so pokazale tudi volitve v Avstriji. — Večina govornikov je pa gonila farško gonjo. Delavstvo pri nas pa ima že take hrane več ko dovolj, zato kratkomalo socialističnih shodov ne poseča.

Jesenice. Znani socialistični prerok iz Kristanove Jeremijade napada našega skupinskega predsednika tov. Pukšiča in poslanca tov. Arneža in sicer na tak način, ki diši po denuncijaciji. Toda naj se zaveda, da ne bo dosegla namena. Na ovadbe ne sme krščanski socialist nič dati, zato tukaj nimata Pukšič in Arnež nobene vloge, ampak sta le izvršitelja volje članstva. Da bi pa nam kakšen takozvani delavski socialistični voditelji diktirali, kako naj mi nastopamo in postopamo v lastno obrambo, pa prav odločno odklanjamo take geste. Kajti tisti časi so minili, ko se je reklo: »Klerikalce ven iz tovarne!« Glede pravilnika o obratnih zaupnikih, pa smo prav hvaležni, da ste enkrat pokazali, da ste demagogi. Ta pravilnik je izdelala Delavska zbornica in če bo sprejet tako, kakor je bil predložen, bomo čisto zadovoljni. Socialistični vseznali najbrže niso preštudirali pravilnika, ali pa zabavljajo, ker niso zmožni resnega delovanja. Če bi bilo pa kaj slabega, saj imate v Zbornici po milosti režima, ki gotovo ni krščansko socialen, zaenkrat večino. Glede tiste antimarksistične fronte v Avstriji, pa vam naj ne bo hudo, kajti pokazali ste to tudi kaj znate. Za zgled si vzemite Francijo, ki je pod socialistično vlado dalje morila in prelivala kri v Maroko in sicer za čisto kapitalistične in imperialistične namene. Pa taka dejanja značijo, če se izvršujejo pri socialistih, miroljubje, demokracijo in napredek. Kar se tiče prodiranja znanstvenega socializma, pa vemo, da so si moderni marksistični sociologi že na jasnem, da je napačen in neuporabljiv. Dalje tudi omenjate strankarski vpliv na podjetje glede dodelitve stanovanja tov. Arnežu. Pri tem seveda zopet kažete kakšna je vaša socialna čutečnost. Kajti vsak otrok na Jesenicah ve, da je bil Arnež sodnijsko na cesto postavljen, da je zasilno stanoval v mokrem skladišču, v katerem so spali otroci v zaboju. Jasno je, da je bil potreben stanovanja, med tem ko se je tistim samcem, ki so vam tako pri srcu, dodelilo drugo stanovanje, ki tudi odgovarja in upamo, da to vse veste. Ampak vi hočete imeti povod za blatenje. Da pa dopisnik ne pozna Arneža v delavskem gibanju, je pa že razumljivo, ker se je (dopisnik) takrat nahajal kot zvesti borec za domovino na Karavanskih grebenih in od tam grozil probujajočemu se delavstvu. Seveda na to je »zvesti« sodrug čisto pozabil. Bilo bi bolje, da bi ta čas kot ga je porabil z denunciantskim dopisom, pregledal prve pogodbe med delavstvom in KID in bi našel Arneža Petra kot predsednika Jug. strok. zveze. Iz vsega dopisa se pa vidi, da ga je moral spisati tak človek, ki po sebi meri tudi druge. V tem pogledu se pa nočemo z njim meriti. (Ta dva dopisa z Jesenic bi morala iziti že v zadnji številki, toda vsled pomanjkanja prostora smo jih morali odložiti. Op. uredništva.)

Tržič. V nedeljo 25. aprila se je vršila občinska seja. Na seji se je obravnavalo tudi vprašanje, kako prisiliti tvrdko P. Kozina, da bi ista nadomestila mojstre inozemce z domačini. Poročal je g. župan, da je ukrenil tozadevne korake, kateri pa so bili brezuspešni. Na seji se je odobril občinski obračun za leto 1926. Sprejet je bil proračun zdravstvenega zastopa tržiškega. Dekret proglasitve Tržiča za mesto se bo dal natisniti na primeren način, katerega se

bo še enkrat poslalo kralju v podpis. Ker je to zgodovinski akt, bo stal na vidnem mestu v občinski pisarni. Ob priliki proslave se bo pozidal spomenik sv. Andreju na prav umeten način v spomin, kdaj je Tržič postal mesto. Od kompetentnih strani se dela na to, da bi se v Tržiču ustanovila tekstilna šola, v kateri bi se mladi delavci učili za preddelavce in mojstre. Odbor je poveril županstvo, da podvzame potrebne korake, da se ta šola ustanovi. V okrajni cestni odbor sta se volila gg. H. Snoj in Anton Jelenc.

Studenci pri Mariboru. Malokdaj se oglasimo, mora pa biti gotovo kaj posebnega. Naše Kat. slov. izobraževalno društvo se je začelo razveseljivo gibati in pridobivati na svoji moči. Pred kratkim si je društvo ustanovilo svoj godbeni odsek pod imenom »Krekova godba«. Nabavili so se potrebni inštrumenti in učenje se je takoj pričelo pod vodstvom priljubljenega kapelnika g. Ženko Hribarja. Prvo preizkušnjo je ta godba že prestala in sicer pri velikonočnih procesijah pri Sv. Jožefu v Studencih. Godba je igrala, z ozirom na štirinajstdnevne vaje, zadovoljivo in nadejamo se ob priliki telovskih procesij še večjega uspeha. Posebno priljubljenost si je g. kapelnik Hribar pridobil s svojim nastopom pri spremljanju orgel pri slovesni sveti maši. Upamo, da bo društvo v tem pravcu začrtano pot nadaljevalo in uresničilo tudi načrt, da si zgradi prepotrebni Katoliški dom. Prosimo torej našo javnost, da nam priskoči na pomoč, ker naši delavski žulji ne zmorejo vsega. Vsem tistim pa, ki so nam že darovali, prav prisrčni Bog plačaj!

Razno.

Štiri dni v smrtni nevarnosti. Iz Messine je vihar odnesel neko ribško jadrnico na odprto morje. Štirje možje so utonili, peti se je oklenil jambora in blodil štiri dni in štiri noči po morju, kamor ga je nesel vihar, dokler ga ni opazil neki nemški parnik, ki ga je po tri ure trajajočem naporu z barko vred rešil in pripeljal v Neapelj.

Turisti pojedli svojega tovariša. V okolici Buenos Aires-a so turisti napravili veliko turo v planine. Na potu so se izgubili in jim je zmanjkalo hrane. Da so utešili svoj glad, so se trije domenili ter četrtega ubili in pojedli. Ko so se vrnili srečno s planin, je prišla stvar na dan. Turisti-ljudožrci so bili aretirani.

Zakonito varstvo ptičev na Angleškem. V angleškem parlamentu je bil sprejet nov zakon o zaščiti ptičev. Prestopki se bodo kaznovali z globami 5 funtov (okoli 1375 Din) oz. tudi z zaporom do 1 meseca. Navadni ptiči se po tem zakonu ne smejo moriti ob času valjenja, pri manj navadnih ptičih je prepovedan rop njihovih jajc, redki ptiči pa uživajo sploh stalno zaščito. Vsakovrstne pasti so prepovedane. Angleži so uvideli, kako velikansko škodo povzročajo ptičarji poljedelstvu in sadjereji, zato so zaščitili uničevalce škodljivih gosenic s posebnim zakonom.

Skrb za zdravje.

Kako ozdraviš hripavost ali kašelj? Hripavost ali kašelj uspešno zdraviš, če piješ limonov sok. Draženje h kašlju skoraj poneha in moreš mirno spati. — Zanesljivo sredstvo proti hripavosti je grgranje z razredčenim vodnim dvokisom (Wasserstoffsuperoxyd) in mentolovimi drožeji, ki se polagoma raztajajo v ustih.

Influenca. Pri influenci je glavno potenje; pij zelo vroč čaj iz enakih delov lipovega cvetja, bezgovega cvetja in kamilic ter se v postelji dobro pregrej.

Umivanje in drgnjenje z mrzlo vodo, posebno po gornjem delu telesa, je za zdravje velike važnosti, ker varuje človeka vsakovrstnega prehlajenja. Osebe, ki imajo zelo občutljivo kožo, naj začno z mlačno vodo, okrog 20 stopinj toplote, ter naj znižujejo toploto stopinjo za stopinjo. Tako umivanje je posebne važnosti pri otrocih, ker jih varuje pred celo vrsti otroških bolezni.

Mozoljasta koža. Kadar si umivaš glavo, kani v vodo nekaj kapljic arnike in mozoli bodo kmalu izginili.

NAJCENEJŠE IN SOLIDNO STE POSTREŽENI V TRGOVINAH
FRANC PAVLIN, LJUBLJANA, GRADIŠČE ŠT. 3
PODRUŽNICI: TRG TABOR ŠT. 4 BORŠTNIKOV TRG ŠT. 4.

Za kratek čas.

Ta zna računiti. Gospa: »Koliko mleka na dan ima vaša krava?« — Dekla: »Osem litrov.« — Gospa: »In kaj počnete z mlekom?« — Dekla: »Dva litra ga porabimo doma in dvanajst litrov ga prodamo.«

Izdal se je. Debevčev Nace, ki je bil sicer brez napake, je imel pri naboru smolo. »Kazalec desne roke — pravi — je sključen, da ga ne morem izravnati.« Gospodje pa izkušajo prst iztegniti, pa ni šlo. »Koliko časa pa je že prst sključen,« vpraša stotnik. — Nace: »Dve leti je že.« — »Kakšen pa je bil prej?« — »Takle!« — Jaka iztegne vse prste in pokaže komisiji celo dlan. — Stotnik: »Potrjen k 17. polku, tretji bataljon!«

Brata. Reza: »Ali nista onale dva fanta brata?« — Mica: »Za enega vem, da je; za drugega pa ne morem prav gotovo reči, ali je, ali ni!«

Listnica uredništva.

Današnja številka »Pravice« se je vsled poročil o proslavah 1. majnika za en dan zakasnila. — Uredništvo.

Denar.

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš 1349.50 Din, za 100 lir 299.— Din, za 1 dolar 56.75 Din, za 100 franc. frankov 222.25 Din, za 100 češkoslovaških kron 168.25 Din, za 100 šilingov 800.— Din.

Pierre L' Ermite: 27

Žena z zaprtimi očmi.

Iz francoščine prevedel L. S.

Dvajseto poglavje.

Ta pripetljaj s klavirjem je bil zadel Marijo Durand v kotiček srca, ki trpljenje doslej ni vedelo zanj... tisti skriti vrt, kamor se zateče umetnik ob urah bede in kjer pozabi na vse, ogledujoč lepoto. V ta vrt — svet vrt — je bil zadonel sarkastičen smeh zmagoslavne kuharice. Ta vrsta trpljenja se okuša na tihem; v to neposvečeni je ne poznajo in kdor bi jo razkrival, bi se je izkazal nevrednega.

Vsled zbadljivega draženja Melanijinega je imela stvar celo svoje malo smešno nadaljevanje, zakaj gospa Hughe je smatrala, da mora poklicati uglašalca, ki naj bi pregledal, ali ni služkinja pokvarila glasbila s svojimi nerodnimi prsti.

»Veste, dekle,« razlaga gospa Hughe, »ne sme se dogoditi, da bi po našem odhodu g. Mathatias ugotovil, da smo mu mi poškodovali instrument. To bi ne bilo obzirno. Naj stane, kolikor hoče, jaz sem bila vedno rada čistih rok... Hočem reči poštena pri vsakem poslu.«

»Gospa mi lahko kar odtrga pri plači, kolikor bo stal uglašalec.«

»Bom videla!... Ne rečem, da bom... ne rečem, da ne... To bo odvisno od nadaljnjega...«

»To je pa že preveč!« je vzkliknil Ludovik Hughe, ki je vstopil v tem hipu v kuhinjo.

»Zakaj preveč? Kdor ubije posodo, jo plača!« se vmeša vmes Melanija. »Kadar jaz ubijem krožnik...«

»Če vam bo moja mati kdaj uračunila plačilo za uglašalca, vam to jaz povrnem...« zašepeče Ludovik Mariji na uho.

Čim določneje namreč postaja preganjanje z ene strani, s tem bolj vljudno ustrežljivostjo ravna Ludovik z Marijo; izogiblje se vsakršnega silovitega nastopa, vedoč, kako zelo bi mladenka pri tem trpela; zato pa preži na vsako priliko, da bi ji napravil na tihem veselje.

Nekega večera ji je prinesel živega galeba, ki ga je bil odstrelil nad morjem.

»Dejali ga boste na klobuk za spomin name, kaj ne?... Ponudim vam, da ga dam pripraviti in namestiti...«

Marija je vzela ubogo belo stvarco z okrvavljeno perotjo in plašnimi očmi:

»Sprejmem... toda ne za svoj klobuk!«

»Kaj pa boste naredili z njim?«

»Ali mi dovolite, da ga obdržim živega?«

»O, dovolim vam vse!«

»Dobro torej!«

»Imam vtis, da ne občudujete mojega strela.«

»Kaj vam je vendar storila ta uboga, ljubka živalca?... Ali ste bili lačni?... Pridete semkaj za štiri in dvajset ur pa občutite takoj potrebo, da ubijate — samo, da ubijate!... Ali najdete v tem divjaškem činu kaj občudovanja vrednega? Meni se vselej stisne srce, ko vidim snemati puško...«

Marija Durand je tedaj odnesla svojega galeba, ga obvezala in ga namestila v ozadju vrta. Morska ptica, ki se je plašila pred vsakim, se je navadila počasi na Marijo, katera ji je kupovala rib iz svoje denarnice.

Melanija je zopet zmajevala z rameni nad to »pretirano občutnostjo«.

»To je čisto enostavno še ena komedija več!«

A Marija je tudi to pot zaprla oči in sklenila pozabiti, kar so bila slišala njena ušesa.

Neke sobote jo je srečal Ludovik ob vznožju obrežnih pečin; nabirala je školjke.

»To bo mogoče za galeba?«

»Da, davi so leteli drugi zelo visoko po nebu. Moj se je obupno prizadeval, da bi odletel tudi on k morju in v svobodo. Tedaj se mi je zasmilil in sem prišla sem, da poiščem zanj školjk, ki jih je tako rad... Imam jih že polno košarico...«

Ludovik je odprl košarico:

»To ste nabrali le sami?«

»Dobra sem z nekim starim mornarjem, ki prebiva v smeri proti »Krešam«. Pomaga mi iskati vse, kar je treba. Glejte... danes mi je podaril te »lupine«.

»In jaz sem vzrok vseh teh sitnosti!«

»To, kar sem vam rekla, sem govorila večkrat mojemu bratu, ki je bil tudi velik lovec...«

»Ah, vaš brat je bil lovec?«

Marija se je zavedla da se je pravkar spet spustila predaleč, in v hipu jo je oblila rdečica.

Ludovik jo je motril.

Enostavno in skromno oblečena je bila Marija Durand videti res lepa tu na obrežju morja, ko sta ji oživljala svež zrak in razvnetost obraz in je polno večerno solnce užigalo bledo zlato njenih divnih las...

Ampak kar je vzbujalo Ludoviku radovednost bolj in bolj, je bilo dejstvo, da je zaslutil za tem elegantnim videzom in mladostno svežino, ki jo ima toliko deklet iz preprostega ljudstva, vsak dan bolj jasno — globoko omiko združeno s prirojeno nežnostjo, ki jo imajo lahko duše v vseh socialnih slojih.

Ni bil glasbenik in vendar je bil občutil minulo nedeljo, kaj odkriva igranje mladenke zalotene pri klavirju... In spomnil se je na ta ali oni pogovor, ko so nenadni bliski razsvetljevali skrivnost cele prošlosti.

Tako sta korakala tistega večera drug poleg drugega...

Marija pazeča na školjke..., Ludovik na Marijo.

Srečala ju je nekoliko zbegana angleška družina. Tisti, ki je bil po izgledu oče, je vprašal po angleško, kje je vila »Victor Hugo«. Ludovik Hughe je napravil izmikajočo kretnjo, češ da ne razume. Marija Durand je oklevala..., a ker je bilo pojasnilo lahko, je odgovorila v nekaj hitrih besedah...

Angleži so smatrali Ludovika in Marijo za mlad zakonski par in so se jima toplo zahvalili kot gospodu in gospej.

Ludovik Hughe je bil očividno prijetno dirnjen:

»Gospod in gospa... To je čisto ljubko... Torej vi govorite tudi angleški...?«

»Oh, veste... posli znajo danes po malem vse jezike.«

»Se razume, — za vas ni nič pomembno. Vi ste odlični kot kaka dama iz visoke družbe... Znate celo vrsto stvari... Igrate čudovito na klavir... Pojete... Govorite angleški... Ste mili... pobožni... rahločutni... Ampak vse to za vas ne obstoja...«

»Sem le uboga Marica Durand, ki vas prosi dovoljenja, da vas lahko pusti samega in gre pripravit mizo...«

»Vedno isti konec: ne sprejmem!...«

Ludovik Hughe gleda na mladenko z očmi, ki ne skrivajo več ljubezni.

»Veste-li, Marija, da mi vsak dan storite kaj dobrega?«

»Trudim se, da vršim kar najbolje svojo službo.«

»Nikar se zopet ne izmikajte! Ne gre za vašo službo temveč za vaš zgled. Če je kaka duša visoka, dviga vse okoli sebe... Marija, vaša duša je visoka!...«

»Gospod Ludovik, rada bi odšla!...«

»Ste-li sedaj malo manj nesrečni pri nas?«

»Pa saj se ne pritožujem.«

»Vi se ne boste nikoli pritoževali.«

»Gospod Ludovik, Melanija ne bo zadovoljna!«

»Ko bi vedeli kako malo se zato zmenim!... Navsezadnje pa, če se bojite, vas pustim oditi... Takoj na svidenje Marija! No..., recite mi: na svidenje... Prožim vam roko... To pač ni nič hudega!... In v prisotnosti neba in zemlje!...«

Vesele so članice
I. del. konzumnega društva
ker so dobile izplačan 3 % popust. Vsakega pol leta se izplača nad 800.000 kron kot povračilo članom.

Voščite svojim prijateljicam in tovarišicam vesele velikonočne praznike in jim povejte, da bodo prihodnjo velikonoč tudi one vesele, če pristopijo k našemu
konzumnemu društvu.

Za »Jugoslovansko tiskarno«: K. Čeč. Izdajatelj: Dr. Andrej Gosar. Urednik: Srečko Žumer.